

“DysTRANS-Facilitarea tranziției elevilor dislexici din ciclul primar
în ciclul gimnazial”

**Instrumente de evaluare
și proiectare**

Produse intelectuale ale parteneriatului strategic Erasmus+ KA2

***“DysTRANS - Supporting Dyslexic Individual in
Transition from Primary to Lower Secondary School/***

***Facilitarea tranziției elevilor dislexici din ciclul
primar în ciclul gimnazial”***

INSTRUMENTE DE EVALUARE ȘI PROIECTARE:

- CHECK-LIST**
- CHESTIONAR**
- PLAN DE INTERVENȚIE PERSONALIZAT**

2019

Coordonator realizare Check-list și Chestionar la nivel internațional:

- Prof. Teodora Pantazi - *Asociația CES-Colaborăm Educăm Sprijinim, Oradea, România*

Coordonator realizare Plan de intervenție personalizat la nivel internațional:

- Prof. Rosa Martins – *Grupul Școlar din Sines, Portugalia*

Coordonatori la nivel național:

- Prof. Omer Faruk Metin - *Inspectoratul Școlar Regional din İstanbul, Turcia*
- Prof. Osman Hatun, Prof. Murat Akin - *Centrul de Orientare și Cercetare Fatih, Turcia*
- Terapeut Daniela Boneva - *Asociația de Corectare a Dislexiei din Ruse, Bulgaria*
- Prof. Agnieszka Duda, Prof. Boguslaw Klimczuk - *I Spoeczna Szkola Podstawowa im. Unii Europejskiej, Zamoc, Polonia*
- Prof. Emanuela Leto - *Institutul Comprehensiv „Baronesa Laura Lanza din Carini”, Italia*

Grup de lucru - România:

- Profesori/terapeuți: Carmen Ilisie, Ramona Kiss, Lavinia Gorgan, Valeria Colesnicov, Paula Manole, Temena Haios, Felicia Codoban-Luca, Alina Cardoso, Anca Tirla, Luminița Oros, Monica Dărăban, Ramona Vidican, Floruț Mirela, Lector.univ.dr. Julien Kiss – *Asociația CES-Colaborăm Educăm Sprijinim/Centrul Școlar de Educație Incluzivă Nr.1 Oradea*
- Inspector școlar general, prof. Alin-Florin Novac-Iuhas; inspector pentru proiecte și programe comunitare, prof. Florin Negruțiu; inspector școlar pentru învățământul special, prof. Alina Vese; prof. Claudiu Damian - *Inspectoratul Școlar Județean Bihor*
- Conf. univ.dr. Karla Barth, Conf.univ dr. Daniela Roman, Lector univ.dr. Laura Bochiș, Lect.univ.dr. Raluca Răcășan – *Universitatea din Oradea*
- Prof. consilieri școlari: Simina Hinț-Miko, Ana Popa; prof. logopezi: Csilla Simo-Ritter, Liana Chiș, Katalin Olah - *Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Bihor*

Acest proiect este finanțat prin Programul Erasmus + al Uniunii Europene. Comisia Europeană și Agenția Națională din Turcia nu pot fi trase la răspundere pentru conținutul materialului și utilizarea informațiilor conținute de acesta.

CHECK-LIST

(pentru profesori)

Evaluarea nivelului de pregătire a copiilor cu dislexie pentru perioada de tranziție școlară (de la ciclul primar la ciclul gimnazial)

O echipă internațională de psihologi, logopezi, profesori și cercetători din Turcia, Bulgaria, Italia, Polonia, Portugalia și România au realizat în cadrul Proiectului KA2 „DysTrans”, acest chestionar pentru evaluarea pregătirii elevilor dislexici pentru perioada de tranziție școlară (de la ciclul primar la ciclul gimnazial), cu scopul de a vă ajuta să identificați dacă elevii pe care îi suspectați că ar putea avea tulburări specifice de învățare TSI sunt pregătiți în ceea ce privește învățarea citirii, scrierii și calculului matematic, pentru a face față provocărilor ciclului gimnazial de învățământ. Înțelegând ce trebuie să facă/știe până la sfârșitul școlii primare, puteți decide mai departe dacă elevul/eleva se poate descurca singur(ă), dacă el/ea ar trebui să primească ajutor suplimentar de la dvs. și de la alți profesori sau se recomandă să fie trimis(ă) către psihologul școlar/logoped de la școală, pentru o evaluare ulterioară.

INFORMAȚII DESPRE ELEV

Nume: _____

Vârsta: _____

Școala: _____

Clasa: _____

Data: _____

Ciclu: _____

Numele profesorului: _____

Elev cu certificat de handicap:	Da	Nu
Elev cu certificat CES	Da	Nu
Elev cu certificat pentru tulburări specifice de învățare:	Da	Nu
Elev fără certificat sau diagnostic oficial:	Da	Nu
Elevul are altă limbă nativă și se confruntă cu dificultăți similare:	Da	Nu
Elevul a beneficiat de psiholog sau alte servicii de suport, înainte:	Da	Nu

Dacă DA, despre ce fel de suport este vorba:	Pentru cât timp?
Curriculum adaptat	
Plan de intervenție personalizat	
Consiliere psihologică	
Terapia tulburărilor de limbaj	
Profesor de sprijin	
Tutore privat	
Altele _____	
Vă rugăm specificați care!	

Alte informații relevante despre student:

Vă rugăm să bifați căsuța corespunzătoare răspunsului dvs.. Bifați o singură căsuță pentru fiecare întrebare.

1. Tehnica citirii (corectitudine, viteză, fluentă):

1 – Dificultăți de a decoda chiar și cuvinte scurte și utilizate în mod regulat.	
2 – Citirea este lentă, cu dificultăți la început și cu pauze lungi.	
3 – Dificultăți de a decoda cuvinte noi sau folosite rar.	
4 – Decodează corect cuvintele, dar nu respectă semnele de punctuație.	
5 – Tehnica de citire se potrivește cu nivelul de vârstă /clasei.	

2. Nivelul de înțelegere al citirii:

1 – Nu poate răspunde la nicio întrebare care face referire la textul citit.	
2 – Poate răspunde la întrebări specifice sau cu DA/NU, referitoare la text.	
3 – Are nevoie de ajutor pentru a-și formula răspunsurile la întrebări deschise cu privire la text.	
4 – Necesită ajutor pentru înțelegerea sensului cuvintelor noi sau rar folosite.	
5 – Nivel bun/foarte bun al înțelegerii citirii.	

3. Reproducerea textului

1 – Nu poate reproduce independent textul.	
2 – Poate reproduce doar elementele principale în propoziții scurte, simple.	
3 – Reproduce textul, dar omite elementele/detaliile semnificative sau adăugarea unor noi.	
4 – Poate reproduce toate elementele/detaliile textului, dar are probleme cu organizarea logică a lor/secvențierea în ordinea lor cronologică.	
5 – Poate reproduce textul într-un mod bine structurat și respectând secvențierea logică/cronologică.	

4. Extragerea informațiilor dintr-un text

1 – Nu poate extrage independent informații dintr-un text.	
2 – Poate extrage informații dintr-un text doar cu întrebări ajutătoare.	
3 – Nu poate extrage ideile principale din multitudinea informațiilor.	
4 – Poate extrage informațiile bază dintr-un text, dar are probleme în organizarea lor logică și în înțelegerea relațiilor cauzale dintre acestea/semnificației.	
5 – Poate extrage toate informațiile dintr-un text, le organizează logic și înțelege sensul acestora.	

5. Oferirea de opinii și concluzii pe baza textului pe care l-a citit

1 – Are dificultăți în formularea/exprimarea opiniei cu privire la textul pe care l-a citit.	
2 – Își poate exprima opinia cu privire la text, dar modalitatea de exprimare/vorbire nu este bine formulată /structurată - are nevoie de ajutorul adulților.	
3 – Își exprimă opinia în mod superficial și nu este în măsură să o justifice și să tragă concluzii cu privire la textul pe care l-a citit.	
4 – Se simte încrezător să-și exprime gândurile și sentimentele legate de textul pe care l-a citit.	
5 – Articulează și își justifică în mod liber opinia și trage concluzii cu privire la textul pe care l-a citit.	

6. Calitatea scrierii de mână

1 – Nu scrie corect elementele literelor, nici conexiunile dintre ele.	
2 – Scrisul de mână este ilizibil chiar și pentru el însuși.	
3 – Scrisul de mână este lent, cu presiune ridicată și necesită eforturi mari.	
4 – Toate elementele literelor sunt scrise corect, precum și legătura dintre ele, dar nu respectă dimensiunea literelor, spațiul dintre cuvinte etc.	
5 – Scrierea este bine organizată (din punct de vedere grafic); literele sunt scrise egal și lizibil.	

7. Scrierea dictărilor

1 – Nu poate scrie după dictare.	
2 – Scrie dictarea încet, omite cuvinte și/sau fraze, face greșeli de ortografie.	
3 – Reușește să scrie după dictare în ritmul clasei, dar face greșeli de ortografie.	
4 – Reușește să scrie după dictare în ritmul clasei, dar face unele greșeli de gramatică și / sau de punctuație.	
5 – Poate să scrie după dictare în ritmul clasei, respectând regulile de ortografie și de punctuație.	

8. Răspunderea la întrebările deschise, în scris (la teste)

1 – Nu poate răspunde în scris la întrebări deschise.	
2 – Răspunde la întrebări deschise în propoziții de doar două cuvinte (nu în propoziții complexe).	
3 – Poate răspunde la întrebări deschise, dar numai cu ajutorul adulților (profesor sau părinte).	
4 – Poate răspunde întrebărilor deschise în mod independent, dar are nevoie de mai mult timp.	
5 – Poate să citească, să înțeleagă și să răspundă în scris la întrebări deschise, independent.	

9. Transpunerea gândurilor și a ideilor în scris (scrierea creativă)

1 – Nu-și poate prezenta gândurile și ideile în formă scrisă.	
2 – Își poate prezenta gândurile și ideile în formă scrisă, dar producția scrisă nu este bine structurată și prezintă greșeli gramaticale/de ortografie/de punctuație.	
3 – Își poate prezenta gândurile și ideile în formă scrisă numai dacă îi sunt furnizate cuvinte cheie și întrebări ajutătoare.	
4 – Își poate prezenta gândurile și ideile în formă scrisă, dar are nevoie de mai mult timp.	
5 – Nu are dificultăți să-și prezinte gândurile și ideile în formă scrisă.	

10. Calcule (operații aritmetice de bază - adunare, scădere, înmulțire, împărțire)

1 – Nu poate efectua operațiile aritmetice de bază fără ajutorul degetelor/obiectelor concrete/calculatorului etc.	
2 – Poate efectua calcule de adunare și scădere, dar are dificultăți în efectuarea operațiilor de împărțire și înmulțire.	
3 – Poate efectua operații aritmetice de bază, dar are dificultăți în a urma ordinea corectă a efectuării operațiilor.	
4 – Poate efectua operații aritmetice de bază, dar are nevoie de mai mult timp.	
5 – Nu are dificultăți în efectuarea operațiilor aritmetice de bază.	

11. Problemele cu enunț dat

1 – Nu poate rezolva problemele cu enunț dat.	
2 – Poate rezolva problemele cu enunț dat, dar cu ajutor semnificativ din partea adultului (profesor sau părinte).	
3 – Poate rezolva probleme cu enunț dat, urmând un anumit algoritm.	
4 – Poate rezolva probleme cu enunț dat independent, dacă cineva îi citește textul.	
5 – Poate citi, înțelege și rezolva independent problemele cu enunț dat.	

12. Terminologii matematice, formule de calcul și unități de măsură

1 – Nu înțelege conceptele matematice, are nevoie de numeroase explicații și repetări.	
2 – Are dificultăți în a învăța terminologia, formulele de calcul și unitățile de măsură și nu le poate aplica fără ajutor.	
3 – Cunoaște terminologia, formulele de calcul și unitățile de măsură, dar nu le poate aplica în mod corespunzător.	
4 – Are dificultăți în a-și aminti formulele de calcul, dar dacă îi sunt furnizate, le poate aplica în mod corespunzător.	
5 – Folosește corect terminologia; cunoaște formulele de calcul/unitățile de măsură și le aplică în mod corespunzător.	

13. Comunicarea cu colegii de clasă

1 – Preferă să comunice cu copii mai mici/ tineri.	
2 – Evită să comunice cu colegii de clasă.	
3 – Are o comunicare limitată cu colegii de clasă.	
4 – Comunică doar cu câțiva colegi.	
5 – Comunică și colaborează activ cu colegii de clasă.	

14. Adaptabilitatea socială

1 – Timid, retras sau opozant – manifestă agresiune.	
2 – Evită activitățile de grup/din clasă.	
3 – Poate lucra în grup, dar are dificultăți în a forma și a menține prietenii.	
4 – Prezintă reacții emoționale adecvate, comportament prosocial (altruism și empatie).	
5 – Se integrează perfect în clasă (în grupul colegilor).	

15. Stima de sine și încrederea în sine

1 – Prezintă stima de sine și încrederea în sine scăzute.	
2 – Încearcă să fie "invizibil" și să nu atragă atenția asupra sa.	
3 – Este afectat de opinia și de evaluarea celorlalți.	
4 – Prezintă o stima de sine nerealistă; încredere în sine prea mare sau lipsa de încredere în sine.	
5 – Prezintă o stimă de sine realistă și o încredere în sine adecvată.	

Recomandări:

	Dacă media este între 1 - 2	Dacă media este între 2 - 3	Dacă media este între 3 - 4	Dacă media este între 4 - 5
Întrebările 1 – 5	Elevul trebuie să colaboreze cu un profesor de sprijin/ logoped, pentru a-și îmbunătăți tehnica de lectură și înțelegerea citirii (este nevoie de un plan de intervenție personalizat)	Elevul are nevoie de puțin ajutor din partea profesorului de sprijin/ logopedului pentru a-și îmbunătăți abilitățile de citire, înțelegere și de limbaj expresiv	Elevul are nevoie de ajutor din partea profesorului de sprijin/ logopedului, pentru a învăța unele strategii de a lucra independent cu textul	Elevul se descurcă independent
Întrebările 6 – 9	Elevul trebuie să colaboreze cu un profesor de sprijin/logoped (este nevoie de un plan de intervenție personalizat)		Este nevoie de ajutor suplimentar, în special pentru scrierea creativă	Elevul se descurcă independent
Întrebările 10 – 12	Elevul are nevoie de ajutor suplimentar din partea profesorului de matematică (este nevoie de un plan de intervenție personalizat)		Elevul are nevoie de ajustări (timp suplimentar alocat, permisiunea de a folosi tabele cu formule etc.)	Elevul se descurcă independent la matematică
Întrebările 13 - 15	Este absolut necesar ca elevul să lucreze cu un psiholog	Este recomandat ca elevul să lucreze cu un psiholog	Este bine pentru elev să primească suport psihologic	Elevul nu are nevoie de intervenție psihologică

CHESTIONAR

(pentru specialiști)

Evaluarea nivelului de pregătire a copiilor cu dislexie pentru perioada de tranziție școlară (de la ciclul primar la ciclul gimnazial)

O echipă internațională de psihologi, logopezi, profesori și cercetători din Turcia, Bulgaria, Italia, Polonia, Portugalia și România au realizat în cadrul Proiectului KA2 „DysTrans”, acest chestionar pentru evaluarea pregătirii elevilor dislexici pentru perioada de tranziție școlară (de la ciclul primar la ciclul gimnazial), cu scopul de a vă ajuta să identificați dacă elevi, pe care îi suspectați că ar putea avea tulburări specifice de învățare TSI sunt pregătiți în ceea ce privește învățarea citirii, scrierii și calculului matematic, pentru a face față provocărilor ciclului gimnazial de învățământ. Înțelegând ce trebuie să facă/știe până la sfârșitul școlii primare, puteți decide mai departe dacă elevul poate învăța singur, are nevoie de sprijin suplimentar în clasă sau se recomandă o formă de terapie. Acest chestionar (care a stat la baza realizării variantei scurte, pentru profesori, ce va fi utilizată în cadrul studiului pilot al proiectului) poate fi folosit pentru obținerea unor informații suplimentare, detaliate despre elevi.

INFORMAȚII DESPRE ELEV

Nume: _____

Vârsta: _____

Școala: _____

Clasa: _____

Data: _____

Ciclu: _____

Numele profesorului: _____

Elev cu certificat de handicap:	Da	Nu
Elev cu certificat CES	Da	Nu
Elev cu certificat pentru tulburări specifice de învățare:	Da	Nu
Elev fără certificat sau diagnostic oficial:	Da	Nu
Elevul are altă limbă nativă și se confruntă cu dificultăți similare:	Da	Nu
Elevul a beneficiat de psiholog sau alte servicii de suport, înainte:	Da	Nu

Dacă DA, despre ce fel de suport este vorba:	Pentru cât timp?
Curriculum adaptat	
Plan de intervenție personalizat	
Consiliere psihologică	
Terapia tulburărilor de limbaj	
Profesor de sprijin	
Tutore privat	
Altele _____	
Vă rugăm specificați care!	

Alte informații relevante despre student:

DISLEXIA

Nr. crt.	Itemi	Niciodată, nici chiar cu sprijin 1	Doar cu suport maxim 2	Doar în colaborare cu un coleg 3	Doar sub supervizare a adultului 4	Întotdeauna, fără sprijin 5
	Ritm/Fluentă					
1	Citește lent, pe silabe					
2	Ezită sau greșește când citește cuvinte noi sau polisilabice					
3	Pierde rândul în timp ce citește					
4	Citește fără a fi atent la semnele de punctuație					
5	Evită activitățile de citire					
	Precizie					
6	Înlocuiește litere similare (vizual: <i>d</i> cu <i>b</i> , sau fonetic: <i>p</i> with <i>b</i>)					
7	Înlocuiește cuvinte citite parțial cu cuvinte similare					
8	Inventează cuvinte (care nu au legătură cu contextul)					
9	Inversează litere sau silabe					
10	Omite litere, silabe, cuvinte (sau accente)					
11	Adaugă litere, silabe, cuvinte (sau accente)					
12	Face dezacorduri gramaticale					
13	Dificultăți în recunoașterea greșelilor din propriile texte scrise					
14	Dificultăți în respectarea regulilor de editare a unui text informativ și funcțional (postere, tabele, diagrame Venn sau orice alt tip de organizator de vârstă, hartă și hartă turistică sau carte poștală, invitație etc.)					
	Înțelegere/comprehensiune					
15	Dificultăți în a oferi răspunsuri la întrebări pe baza textului citit					
16	Dificultăți în a pune întrebări adecvate pe baza textului citit					
17	Dificultăți în povestirea textelor citite					
18	Dificultăți în a extrage ideile principale dintr-un text					
19	Dificultăți în extragerea					

	informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text					
20	Dificultăți în reluarea lecturii după anumite criterii					
21	Dificultăți în completarea cuvintelor într-un text lacunar, pe baza unor criterii date					
22	Dificultăți în a face predicții pe baza textului citit parțial					
23	Dificultăți în exprimarea punctului de vedere sau a unei opinii pe baza mesajului unui text					
24	Dificultăți în selectarea caracteristicilor fizice și caracteriale a unor personaje					
25	Dificultăți în înțelegerea sensului expresiilor, proverbelor, obiceiurilor					
26	Dificultăți în explicarea unor cuvinte noi utilizate în context					
	Intonație					
27	Dificultăți în citirea unui text cu o intonație potrivită					
28	Dificultăți în menținerea ritmului, a accentelor, intonației în timpul citirii unui text liric					
29	Dificultăți în modularea vocii pe baza punctuației utilizate în text					
30	Dificultăți în citirea unui text pe roluri					

Scorul total _____ este între:

- 121-150 - elevul nu are nevoie de ajutor suplimentar
- 61-120 puncte - elevul are nevoie de ajutor suplimentar din partea profesorilor de la clasă
- 30-60 puncte – se recomandă cuprinderea elevului în terapie de către logopedul școlii

DISGRAFIA

Nr. crt.	Itemii	Niciodată, nici chiar cu sprijin 1	Doar cu suport maxim 2	Doar în colaborare cu un coleg 3	Doar sub supervizare a adultului 4	Întotdeauna, fără sprijin 5
	Rapiditate/Viteză					
1	Scrive foarte încet/repede, greu inteligibil					
2	Rămâne în urmă în timpul dictărilor					
3	Obosește foarte repede în activitățile ce implică scrisul					
4	Manifestă aversiune față de scris					
5	Evită activitățile de scriere					
	Precizie					
6	Uită sau inversează literele sau figurile (scrie în oglindă)					
7	Omite litere, silabe, cuvinte (accente)					
8	Adaugă litere, silabe, cuvinte (accente)					
9	Confundă literele asemănătoare vizual					
10	Face greșeli în redactarea cuvintelor de legătură (adesea lipsesc sau sunt contopite cu celelalte cuvinte mai lungi)					
11	Face erori sintactice					
12	Dificultăți în transcrierea unor texte scurte sau fragmente					
13	Dificultăți în scrierea după dictare de scurte texte/de fragmente/autodictare, urmărind utilizarea semnelor de punctuație și de ortografie, în funcție de intenția de comunicare și de mesajul transmis					
14	Dificultăți în rescrierea unei secvențe dintr-o compunere personală, în urma analizei observațiilor primite, în vederea îmbunătățirii activității specifice de redactare					
15	Dificultăți de utilizare a semnelor de punctuație și de ortografie, în funcție de intenția de comunicare și de mesajul transmis					

Claritatea și organizarea exprimării scrise						
16	Dicultăți de exprimare în scris a ideilor, pornind de la texte citite/auzite					
17	Dificultăți de redactare a unei compuneri pe o temă dată, cu respectarea părților unei compuneri					
18	Dificultăți în descrierea unui personaj/personă/animal/peisaj					
19	Dificultăți de a-și lua notițe după instrucțiuni prezentate verbal					
20	Face erori de organizare grafică a paragrafelor					
Aspectul caligrafic						
21	Elevul scrie neinteligibil					
22	Elevul scrie cu litere și cifre disproportionale					
23	Elevul nu urmărește liniatura caietului: direcția de scriere și alineatul					
24	Elevul nu aranjează cifrele corect una sub alta, literele în rând					
25	Elevul scrie dezorganizat, are dificultăți în organizarea muncii sale					
Scorul total _____ este între: <ul style="list-style-type: none"> - 121-150 - elevul nu are nevoie de ajutor suplimentar - 61-120 puncte - elevul are nevoie de ajutor suplimentar din partea profesorilor de la clasă - 30-60 puncte – se recomandă cuprinderea elevului în terapie de către logopedul școlii 						

DISCALCULIA

Nr. crt.	Item	Niciodată, nici chiar cu sprijin 1	Doar cu suport maxim 2	Doar în colaborare cu un coleg 3	Doar sub supervizare a adultului 4	Întot deauna, fără sprijin 5
	Percepția vizuală și dificultăți de procesare					
1	Dificultăți de organizare a poziției și forme informațiilor din sfera vizuală: text, imagini, detalii					
2	rotații sau reversii, dificultăți de discriminare vizuală. Exemple: 7=L, E=3, 6=9, 2=5, 1=l.					
3	Dificultăți de focusare asupra unei figuri cu fundal asemănător, în localizarea numerelor țintă					
4	Dificultăți de citire a enunțurilor matematice: omisiuni de cuvinte, pierderea șirului, recitiri, omisiunea șirurilor, înțelegerea greșită a sensului noțiunilor de specialitate, confuzii ale numerelor, etc.					
5	Dificultăți în aprecierea distanței și adâncimii, care nu se datorează vederii binoculare deficitare					
6	Tulburări ale orientării spațiale, a poziției în spațiu, simț deficitar al orientării - copilul se rătăcește chiar și în spații familiare.					
7	Dificultăți de înțelegere a legăturilor între simbolul „4” și cuvântul „patru” sau greșeli în citirea sau urmărirea direcției când sunt implicate numere, cuvinte și simboluri.					
8	Dificultăți de identificare a figurilor și a corpurilor geometrice în diferite contexte					
9	Dificultăți de citire a graficelor și tabelelor fără ajutor					
10	Dificultăți de scriere acurată a numerelor ori de păstrare a ordinii în timpul rezolvării problemelor matematice					

11	Dificultăți de sortare a obiectelor după formă, culoare sau mărime					
	Dificultăți de secvențiere					
12	Dificultăți de numărare/seriere după criterii date și de pierdere a șirului la numărare sau utilizarea degetelor pentru calcul					
13	Dificultăți de identificare a numerelor în centrul 0-1000000					
14	Dificultăți de denumire a numerelor în centrul 0-1000000					
15	Dificultăți de citire - scriere a numerelor în centrul 0-1000000					
16	Dificultăți de operare cu cifrele romane					
17	Confuzii în citirea semnelor matematice: + și -, x și :, < și >, = în rezolvarea unor probleme/ exerciții sau prezintă dificultăți în înțelegerea diferențelor dintre semne, respectiv a relațiilor pe care le implică					
18	Confuzii în diferențierea numerelor la copiere					
19	Dificultăți în compunerea și descompunerea numerelor.					
20	Dificultăți în operarea cu fracții matematice, procente					
	Dificultăți de abstractizare					
21	Dificultăți de aplicare a raționamentelor matematice cunoscute, în rezolvarea problemelor					
22	Dificultăți de asociere a numerelor la obiecte concrete din mediul înconjurător					
23	Dificultăți de a utiliza fracțiile la obiecte concrete din mediul înconjurător					
24	Dificultăți în realizarea asocierii cantitate- număr					
25	Dificultăți de recunoaștere sau de identificare a unui patern ca reprezentând cantitatea (exemplu, punctele de pe zar)					
26	Dificultăți în înțelegerea și					

	utilizarea limbajului matematic (descăzut, scăzător, întreitul numărului, etc.)					
	Dificultăți de organizare					
27	Dificultăți în utilizarea și operarea cu unități de măsură standardizate: metru, litru, kilogram, timp în situații concrete					
28	Dificultăți de planificare a unor acțiuni, de organizarea a timpului					
29	Dificultăți de identificare a orelor pe un ceas analog, de apreciere a duratei unei acțiuni sau a timpului necesar până la începerea/terminarea unei acțiuni					
30	Dificultăți de ordonare a anotimpurilor, a sărbătorilor, lunilor, zilelor săptămânii					
31	Dificultăți de înțelegere a valorii banilor, de operare cu banii sau de încadrare în buget					
	Dificultăți ale memoriei de scurtă durată					
32	Dificultăți de memorare a secvențelor motrice: exerciții motrice, scris, sport, pași de dans, împletituri					
33	Înteruperea fluxului ideilor în scris					
34	Dificultăți de recunoaștere a numelor persoanelor sau a fețelor persoanelor					
	Dificultăți ale memoriei de lucru					
35	Dificultăți de stocare și procesare a informațiilor					
36	Dificultăți de percepere și procesare spațial-vizuală					
37	Dificultăți de rezolvare în scris a problemelor cu una sau mai multe operații					
38	Dificultăți de rezolvare orală a problemelor cu una sau mai multe operații					
39	Dificultăți în explicarea unor modele pentru crearea de					

	raționamente proprii – identificarea unor procedee de lucru care pot fi utilizate în alte situații					
40	Dificultăți în generarea unor modele repetitive cu obiecte date					
41	Dificultăți în utilizarea unor formule de calcul pentru calcularea perimetrului, ariei, determinarea numărului necunoscut, etc.					
	Dificultăți motorii					
42	Dificultăți în scrierea de mână a literelor, numerelor, cuvintelor					
43	Dificultăți de hașurare, colorare a literelor, cifrelor respectând un contur dat					
44	Dificultăți de copiere, desenare a formelor, cifrelor sau a figurilor simple					
45	Dificultăți de respectare a orientării scrisului, de respectarea a spațiului sau scris dezordonat					
Scorul total _____ este între: - 181-225 puncte - elevul nu are nevoie de ajutor suplimentar - 91-180 puncte - elevul are nevoie de ajutor suplimentar din partea profesorilor de la clasă - 45-90 puncte – se recomandă cuprinderea elevului în terapie de către logopedul școlii						

Notă: Se scorează dificultățile care nu se datorează unei condiții medicale.

DIFICULTĂȚI SOCIALE ȘI EMOȚIONALE ASOCIATE CU TULBURĂRILE SPECIFICE DE ÎNVĂȚARE

Nr. crt.	Itemi					
	Descriere generală ¹	Niciodată 1	Rar 2	Uneori 3	Deseori 4	Întotdeauna 5
1.	Rezultate școlare similare cu ale grupului clasei de elevi					
2.	Realizează cu succes munca independentă					
3	Prezintă interes pentru sarcinile școlare					
4	Vrea să fie implicat în activitățile școlare					
5	Pregătește cu regularitate temele și sarcinile pentru școală, acasă					
6	Vrea să facă totul perfect/perfecționist					
7	Performanțele școlare sunt peste așteptări potrivit vârstei și potențialului					
8	Greșelile și simptomele nu se accentuează odată cu presiunea timpului, stresul emoțional sau starea de sănătate precară					
9*	Are o imaginație bogată					
10	Vede imaginea de ansamblu dar surprinde și detaliile					
11*	Face raționamente logice					
12*	Are formate abilități de a rezolva o situație problemă					
13*	Face dovada unei gândiri critice					
14*	Dorește să descopere și să învețe lucruri noi					
15*	Are cunoștințe generale bogate					
16*	Înțelege mesajul din textul citit					
17	Înțelege mesajul oral prezentat					
18	Vocabularul receptiv/pasiv este dezvoltat – înțelege în întregime conversațiile despre subiecte familiare și nefamiliare					

¹ Itemii notați cu *la descrierea generală pot fi identificați ca puncte puternice ale elevului , dacă scorul pentru fiecare dintre ei este 4 sau 5 (itemii sunt adaptați după Chestionarul Școlii Gimnaziale de Dislexie realizat de Asociația de Dislexie din Marea Britanie și după Ronald D. Davis 1992 – Test pentru Dislexie)

	Abilități de bază²	Niciodată 1	Rar 2	Uneori 3	Deseori 4	Întotdeauna 5
19	Pare să asculte și înțelege ceea ce se spune					
20	Știe când are nevoie de ajutor și îl cere într-un mod adecvat					
21	Își amintește să își aducă lucrurile la școală și le păstrează în ordine					
22	Înțelege și urmărește instrucțiunile de lucru verbale					
23	Înțelege și urmărește instrucțiunile de lucru scrise					
24	Realizează singur sarcinile școlare					
25	Participă activ la discuțiile din clasă ținând cont de regulile acesteia					
26	Știe cum și când să pună întrebări					
27	Poate să ignore factorii distractori din clasă					
28	Își verifică răspunsurile scrise pentru a fi sigur că a realizat tema corect					
29	Își poate corecta răspunsul fără să se frustreze					
30	Se poate integra într-o activitate de grup					
31	Își poate stabili de unul singur obiective personale					
32	Știe să se joace cu alți copii într-o manieră acceptată social					
33	Identifică și înțelege emoțiile pe care le trăiește					
34	Știe să își exprime emoțiile într-o manieră acceptată social					
35	Identifică corect emoțiile altor persoane					
36	Folosește modalități acceptabile social de manifestare a furiei					
37	Încearcă să înțeleagă furia celorlalți fără să se înfurie și el					
38	Își cunoaște temerile					
39	Își poate înfrunta temerile					

² Test de îndemânare pe baza chestionarului (McGinnis,2012)

40	Poate să își controleze reacțiile, manifestările, comportamentele					
41	Știe cum să facă față tachinărilor colegilor fără a-și pierde controlul					
42	Știe cum să evite situațiile problemă					
43	Știe să se gândească la alternativa cea mai potrivită când apare o problema, și apoi să evalueze dacă a răspuns sau nu corect					
44	Este conștient și acceptă motivele pentru nereușită și care sunt modalitățile pentru a se descurca bine următoarea dată					
45	Are capacitatea să se relaxeze când se simte supărat sau tensionat					
	Abilități sociale³	Niciodată 1	Rar 2	Uneori 3	Deseori 4	Întotdeauna 5
46	Leagă prietenii/relații cu alți colegi					
47	Colegii îl cheamă să se joace cu ei*					
48	Colegii nu îl strigă după porecle urâte					
49	Este implicat în activități extra curriculare					
50	Nu este tachinat de colegi*					
51	Cooperează cu colegii în timpul sarcinilor de grup					
52	Are răspunsuri verbale și comportamentale adecvate vis-a-vis de colegi					
53	Nu are tendința de a se certa cu colegii*					
54	Nu prezintă comportamente distructive (rănește, înjură, distruge lucruri)*					
55	Nu este impulsiv – nu acționează fără a se gândi la consecințe					

³ Dacă itemii notați cu * la capitolul de Abilități Sociale au scorul între 3 și 5 este recomandat să se analizeze și să se identifice fenomenul de bullying din clasă

	Trăsături psiho emoționale⁴	Niciodată 5	Rar 4	Uneori 3	Deseori 2	Întotdeauna 1
56	Pare că ascultă/se comportă ca și cum nu ar auzi					
57	Nu își termină sarcinile școlare la timp					
58	Este hiperactiv fiind în mișcare tot timpul					
59	Este visător/visează cu ochii deschiși					
60	Este foarte ordonat sau foarte dezordonat într-un mod compulsiv					
61	Întâmpină dificultăți în a-și menține atenția concentrată asupra unei sarcini					
62	E distras ușor					
63	Prezintă dificultăți în a-și aștepta rândul					
64	Se joacă cu mâinile și picioarele în timp ce stă pe scaun					
65	Înterupe sau intervine în timpul activității altor elevi					
66	Are o dispoziție iritabilă și oscilatorie					
67	Evită să răspundă în fața clasei					
68	În timpul testelor se oprește și se joacă cu instrumentele de scris					
69	Are experiențe somatice/durere în timpul și înainte de teste					
70	Îți lasă impresia că nu înțelege ce trebuie să facă în timpul testărilor școlare					

Scorul total _____ este între:

- 281-350 puncte - elevul nu are nevoie de ajutor suplimentar
- 141-280 puncte - elevul are nevoie de ajutor suplimentar din partea profesorilor de la clasă
- 70-140 puncte – se recomandă cuprinderea elevului în terapie de către psihologul/logopedul școlii

⁴ Dacă itemii psiho emoționali primesc scorul de 4 sau 5 este recomandat ca elevul să fie trimis la psiholog pentru o evaluare mai completă.

PLAN DE INTERVENȚIE PERSONALIZAT

O echipă internațională de psihologi, logopezi, profesori și cercetători din Turcia, Bulgaria, Italia, Polonia, Portugalia și România au realizat în cadrul Proiectului KA2 „DysTrans”, acest model de plan de intervenție.

Implementarea unui PIP, conform acestui model de către o echipă multidisciplinară, fie spre finalul clasei a IV-a, fie la începutul clasei a V-a își propune să pregătească elevii dislexici pentru perioada de tranziție școlară (de la ciclul primar la ciclul gimnazial gimnazial) sau după caz să înlesnească această tranziție.

PIP – Plan de Intervenție Personalizat

1. Informații generale

Nume, prenume:	Clasa:	Ciclu:
Data nașterii:	Școala:	
Adresa:	Echipa de suport pentru implementarea PIP-ului:	
Părinte / Tutore:	Profesor:	
Nr. de telefon:	Data și locul:	
Diagnostic dislexic formal: ____/____/____	Diagnostic dislexic non formal: ____/____/____	
Rezumat al informațiilor disponibile:		
Informații suplimentare/Preocupări:		
Puncte tari/Interese:		

2. Nivel de performanță

Citire		Elemente din diagnoză	Elemente observate în activitățile educative
	Viteză/Fluență		
	Expresivitate		
	Nivel de înțelegere		
	Corectitudine		
Scriere		Elemente din diagnoză	Elemente observate în activitățile educative
	Ortografie		
	Tipuri de greșeli		
	Realizare		
Calcul matematic		Elemente din diagnoză	Elemente observate în activitățile educative
	Calcul mental		
	Înțelegere		
	În scris		
	Limbaj cantitativ		
Altele	Abilități cognitive:		
	Managementul timpului:		
	Orientare spațială:		
	Abilități de organizare:		
	Nivel de autonomie:		
	Bilingvism sau L2 (a 2-a limbă):		
	Adaptare emoțională și socială:		

3. Organizarea intervenției

3.1. Discipline și modalități de suport

<i>Disciplina</i>	<i>Număr de întâlniri/ore pe săptămână</i>

<i>Specialiști care oferă suport</i>	<i>Număr de întâlniri/ore pe săptămână</i>
Profesorul de la clasă	
Profesor de sprijin	
Logoped	
Psiholog școlar	
Alții.....	

3.2. Modalități de suport

Factori ce pot fi adaptați (condiții externe, mediu, organizarea activităților)	
Modalități de suport din partea profesorilor, specialiștilor și suport specific	
Metode și abordări	
Forme de cooperare cu părinții	
Forme de suport oferit părinților - cum sunt ajutați părinții	
Forme de cooperare cu centre de consiliere, centre de formare pentru profesori, școli speciale	
Forme de colaborare cu alte instituții	

3.3. Strategii

Discipline	Strategii de studiu	Măsuri adaptative/ dispensatorii	Măsuri compensatori/ instrumente	Măsuri în ceea ce privește evaluarea

4. Planificarea intervenției

Nume: _____ Clasa: _____ Ciclu: _____ An școlar/perioada intervenției: _____ / _____

Domeniu de intervenție / Disciplină	Obiective specifice	Criteriu de realizare	Specialiști	Strategii	Materiale /Resurse	Termen de realizare	Evaluare

Criterii de evaluare: 1 – peste nivel / 2 – la nivelul așteptat / 3 – în progres / 4 – sub nivel / 5 – nesupus intervenției încă

Observații:	
Echipa de suport:	Semnătură:

5. Monitorizare

Nume: _____ Clasa: _____ Ciclu: _____ An școlar/perioada intervenției: _____/_____

Evaluare	Echipa de suport	Măsuri implementate	Progres școlar și relații sociale
1 perioadă			
A 2-a perioadă			
A 3-a perioadă			
Concluzii și propunerea unor modificări ale PIP-ului pentru anul școlar următor :			

7. Appendix

7.1 STRATEGII GENERALE

1. Folosirea unor metode multi-senzoriale, prezentarea conceptelor în forme variate (diagrame, cuvinte cheie, ilustrații, aparate de înregistrare voce, înregistrări video).
2. Folosirea tabelor și a hașurilor conceptuale pentru a facilita înțelegerea.
3. Valorificarea cunoștințelor și a experienței anterioare ale elevului.
4. Împărțirea obiectivelor disciplinelor de studiu în "sub-obiective"
5. Oferirea la începutul predării, a unor scheme grafice legate de tema ce urmează a fi studiată, pentru a ajuta elevul dislexic să identifice informațiile cheie.
6. Folosirea titlurilor, a paragrafelor și a imaginilor pentru a ajuta elevul în procesul de învățare.
7. Flexibilitate adaptativă la stilul de învățare al copilului dislexic.
8. Oferirea de suport copiilor dislexici în vederea completării unei agende zilnice în care să-și scrie corect temele și lecțiile.
9. Alegerea unor teme care au o parte practică și aplicativă.
10. În ceea ce privește o limbă străină, se recomandă să se pună mai mult accent pe abilitățile orale, comparativ cu ele ce țin de scriere. În cazul unei tulburări serioase, este recomandat ca elevul să nu fie notat pe baza rezultatelor la testele scrise.
11. Folosirea proceselor metacognitive cu scopul dezvoltării auto-controlului și pentru folosirea de către elev a auto-evaluării a propriilor metode de învățare.
12. Promovarea stilului de predare pe grupuri mai mici și a ajutorului oferit de către colegi.
13. Promovarea învățării prin colaborare.
14. Valorificarea mai multor tipuri de limbaj, pe lângă cel scris - vizual, dispozitive orale.

7.2 MĂSURI ADAPTATIVE - DISPENSATORII

Elevului i se permite ...

1. Să nu citească cu voce tare.
2. Să nu citească texte a căror lungime și complexitate nu sunt compatibile cu nivelul abilităților sale.
3. Să nu scrie după dictare.
4. Să nu ia notițe.

5. Să nu copieze de la tablă sau din carte (se oferă ca măsură compensatorie texte pregătite anterior, printate sau lipite în caiet/sau lucrul direct pe fișa de lucru).
6. Să nu primească prea multă temă de casă.
7. Să nu învețe mecanic/să nu memoreze poezii, formule, tabele, definiții.
8. Să nu învețe o limbă străină într-o formă ce presupune scris-citit.
9. Să nu își scrie tema de mână (mai ales în cazurile grave de disgrafie) – i se poate accepta scrisul la calculator sau de către părinți.

7.3 MĂSURI COMPENSATORII / INSTRUMENTE

Folosirea:

1. computerului/tabletei cu software;
1. sintetizatorului de voce;
2. dispozitivelor de înregistrare care să permită elevului să-și completeze notițele luate în timpul orelor;
3. hărților cognitive, schemelor conceptuale ale unor unități de învățare;
4. cărților printate și a cărților digitate (cărți audio);
5. tabelelor cu: luni, anotimpuri, zilele săptămânii, alfabet, formule, definiții, etc;
6. textelor cu imagini, rezumate, diagrame;
7. computerului cu program de scriere video, cu verificare ortografică, care poate oferi texte corecte fără a necesita un efort extra depus în vederea recitării și corectării oricărei greșeli;
8. software-ului pentru hărți cognitive, scheme conceptuale;
9. dicționarelor digitale (tabletă sau computer);
10. calculatorului;
11. textului cu imagini;
12. copiilor mărite;
13. cuvintelor evidențiate (evidențierea prin îngroșare, prin spațierea cuvintelor);

7.4 MĂSURI ÎN CEEA CE PRIVEȘTE EVALUAREA

1. Anunțarea testelor în avans, cu cel puțin 24 de ore ;
2. Acordarea de timp suplimentar (30-60 minute) pentru realizarea unor sarcini/ pentru rezolvarea unor teste sau asigurarea unor sarcini/teste cu dificultate mai scăzută;
3. Introducerea exercițiilor/ sarcinilor/ testelor computerizate;
4. Asigurarea citirii cu voce tare de către profesor a indicațiilor de lucru ce urmează să fie realizate în timpul sarcinilor/ testelor;
5. Asigurarea unor instrumente compensatorii, atât pentru testele scrise cât și pentru testarea orală;
6. Asigurarea unei evaluări orale ca alternativă la cea scrisă (în special pentru limbile străine), (notarea în cazul testării orale va lua în calcul abilitățile lexicale și expresive ale elevului) / elevul poate de asemenea să dicteze profesorului conținutul lucrării scrise;
7. Conceperea, unde este posibil, a unor modalități de evaluare care să limiteze scrisul (ex. exerciții de umplere a unor spații goale, exerciții unde trebuie bifat răspunsul corect, test grilă, etc.);
8. Luarea în calcul a conținutului, și nu a formei, în notarea/ evaluarea testelor scrise;
9. Citirea temelor și a conținutului unui test, secvențial, pe rând, pe măsură ce are loc testarea;
10. Asigurarea folosirii calculatorului de buzunar, a tabelelor pitagoreice sau a tabelor cu formule;
11. Acordarea de timp suplimentar, față de cel dat inițial, pentru rezolvarea sarcinilor;

8. Glosar:

Strategii de studiu – tehnici folosite în studiu pentru a învăța și a obține rezultate bune;

Măsuri dispensatorii - sarcini pe care elevul nu ar trebui să le efectueze;

Măsuri compensatorii - facilitarea învățării prin utilizarea unor materiale și/sau tehnologii;

Măsuri evaluative – condiții de evaluare diferențiate;

Criterii pentru asigurarea succesului – cunoștințe, aptitudini, abilități pe care elevul trebuie să le atingă;

Strategii – tehnici/metode folosite;

Măsuri – acțiuni întreprinse de părțile interesate pentru a contribui la atingerea obiectivelor;

Bibliografie:

1. Programa școlară pentru disciplina LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ CLASELE a III-a – a IV-a, Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 5003 /02.12.2014, București, 2014
2. Programa școlară pentru disciplina LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ CLASELE V – VIII, Anexa 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3393/28.02.2017
3. Programa școlară pentru disciplina MATEMATICĂ CLASELE a III-a – a IV-a, Anexa nr. 2 la Ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 5003 /02.12.2014, București, 2014
4. Secondary school Dyslexia checklist made by The Dyslexia Association UK și Ronald D. Davis 1992 Test for Dyslexia
5. Skillstreaming Checklist (McGinnis,2012)

Referințe on-line:

<https://www.additudemag.com/screener-dyscalculia-symptoms-test-children/http://www.dyscalculia.org/diagnosis-legal-matters/ld-checklist-pdf>